

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 6839/19

לפני: כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט י' אלרון

המערערים: 1. אבנר חדד
2. י.ח.ד יזמות בע"מ

נגד

המשיב: מדינה פיקהולץ

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט ח' שרעבי) בת"א 52455-04-19 מיום 12.9.2019

תאריך הישיבה: כ"ג בכסלו התשפ"א (09.12.2020)

בשם המערערים: עו"ד אורן פרג' בנימין

בשם המשיב: עו"ד אריאלה רוזנטל סודרי; עו"ד עדי בן שושן

פסק-דין

השופט ד' מינץ:

לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (השופט ח' שרעבי) בת"א 52455-04-19 מיום 12.9.2019 במסגרתו התקבלה באופן חלקי בקשת המשיבה לדחיית התובענה שהגישו המערערים נגדה, על הסף.

הרקע לערעור

1. המשיבה ומר נתן פיקהולץ (להלן: החייב) היו נשואים זו לזה. השניים התחתנו ביום 31.8.1976, ועל כן משטר יחסי הממון החל עליהם הוא זה הקבוע בחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973 (להלן: חוק יחסי ממון או החוק). ביום 27.4.2011 הוגשה בקשת המערערים למתן צו כינוס ולהכרזת החייב פושט רגל (פש"ר 11-04-35836). ביום 30.6.2011 ניתן נגדו צו כינוס וביום 10.9.2012 הוא הוכרז פושט רגל. המשיבה והחייב התגרשו זו מזה ביום 25.11.2013 (אם כי לעמדת המשיבה הקרע ביניהם נוצר כבר שנים קודם לכן). ביום 16.8.2020 ניתן הפטר מותנה לחייב, בכפוף לעמידה במספר תנאים.

2. ביום 29.4.2019 הגישו המערערים, שניים מנושי החייב, תביעה כספית לבית המשפט המחוזי בחיפה נגד המשיבה שהועמדה לצרכי אגרה על סך של 2,600,000 ש"ח (אם כי בגוף התביעה הועמד סכום התביעה על סך של 6,000,000 ש"ח). בתביעה נטען כי החייב חב למערערים סכום של 47,036,111 ש"ח בשל הלוואות שנטל מהם לצורך מימון פעילותו העסקית. תביעת המערערים התבססה על הטענה שבתיק פשיטת הרגל שמתנהל בעניינו של החייב טענה המשיבה כי היא זכאית למחצית מנכסי החייב, ומכאן עולה כי אין מניעה מלחייבה גם במחצית מהחובות שהצטברו מעסקי החייב וזאת בהתאם להוראות החוק. לחלופין, נטען כי על המשיבה לפצות את המערערים על הנזקים שגרמה להם בכך שביצעה כלפיהם עוולת תרמית ולחלופין נוכח התעשרותה שלא כדין על חשבונם.

3. לאחר הגשת התביעה התעוררה סוגיית הסמכות העניינית לדון בה. המשיבה, אשר הגישה בקשה לדחיית התובענה על הסף, טענה כי התובענה ראויה להתברר בהליך פשיטת הרגל של החייב מכיוון שהמערערים הם נושי החייב אשר תבעו את מלוא חוב ההלוואה כחוב בר תביעה באותו הליך. עוד טענה המשיבה להיעדר יריבות בינה לבין המערערים, שכן לטענתה מעולם לא הייתה שותפה לעסקיו של החייב ולא ידעה דבר על החוב בעת היווצרותו. בנוסף טענה כי התביעה התיישנה. מנגד, המערערים טענו כי מכיוון שהתביעה שהוגשה על ידם היא תובענה כספית נגד מי שהיא גרושתו של החייב, אין מדובר ב"ענייני פשיטת רגל" של החייב שיש לנהל במסגרת הליך פשיטת הרגל. אין מדובר בסוגיית חלוקת הבעלות בנכסים בין החייב לבין גרושתו אלא בתביעה כספית עצמאית נגד המשיבה. באשר לטענת היעדר היריבות, זו נטענה בשפה רפה ללא כל אסמכתא בעוד נטל ההוכחה להוכיח שהחובות הנתבעים מוחרגים מהחובות המשותפים של בני הזוג, מוטל על המשיבה.

4. ביום 12.9.2019 ניתן פסק דינו של בית המשפט המחוזי, במסגרתו הורה על מחיקת התביעה. תחילה הורה על מחיקת רכיב התביעה הנובע מכוח חוק יחסי ממון. הובהר כי הסדר "איזון המשאבים" הקבוע בסעיף 5 לחוק יחסי ממון (הסדר אשר על פי דברי בית משפט זה, יכול להופיע בשתי צורות: "שיתוף קנייני דחוי, ובמסגרתו נעשית חלוקה בעין ממש בין בני הזוג; [...] שיתוף אובליגטורי דחוי, ועל פיו תביעת איזון המשאבים, כשהיא מתגבשת, היא תביעה כספית" (ע"א 1915/91 יעקובי נ' יעקובי, פ"ד מט(3) 529, 548 (1995) (להלן: עניין יעקובי)), חל במישור היחסים הפנימיים שבין בני הזוג, אך אינו מקנה לצד שלישי זכות כלשהי כלפי בן הזוג שלא נטל על עצמו התחייבות כלפיו. לפיכך, אין באפשרות צד שלישי כלשהו, ובכלל זה נושי החייב, לחייב את

המשיבה במחצית חוב החייב מכוח חוק יחסי ממון והסדר איזון המשאבים הקבוע בו. אם רצו המערערים לתבוע מחצית מחוב ההלוואה מהמשיבה מכוח הסדר איזון המשאבים שבחוק, היה עליהם להגיש את תביעתם בבית משפט לענייני משפחה. משלא פעלו כן, לא קמה להם זכות או עילת תביעה מכוח החוק האמור. בנוסף נקבע כי הגם שאין מקום לסילוק התביעה על הסף בשל עילות התביעה החלופיות שבכתב התביעה (עילות התרמית ועשיית עושר שלא כדין), הרי שהסמכות לדון בעילות אלה נתונה לבית משפט הדין בהליך פשיטת הרגל של החייב. זאת, שכן הלכה למעשה, מדובר בטענות על אודות קנוניה בין החייב למשיבה שנועדה להבריח כספים או נכסים מנושי החייב. טענות המערערים מופנות אפוא לא רק כלפי המשיבה אלא יש להן זיקה ברורה לחייב. יתר על כן, ככל שיצליחו המערערים להוכיח את טענותיהם, הרי שכספים אלה צריכים להגיע לקופת פשיטת הרגל ולהתחלק בין כלל הנושים. לפיכך, התביעה כולה נמחקה ונוכח התוצאה אליה הגיע בית המשפט, לא נידונה סוגיית ההתיישנות. לבסוף הורה בית המשפט כי על המערערים לנסח את כתב תביעתם מחדש בדרך של "בקשה למתן הוראות" לבית משפט של פשיטת רגל, תוך השמטת עילת התביעה הנוגעת לחוק יחסי ממון. עוד חויבו המערערים בהוצאות המשיבה בסך של 3,500 ש"ח.

תמצית טענות הצדדים

5. מכאן לערעור שלפנינו (אשר הוגש תחילה כבקשת רשות ערעור והוסב לערעור). המערערים טוענים כי בית המשפט קבע הלכה למעשה כי קיימת חזקה חלוטה לפיה בן זוג שהתגרש ממי שהוא חייב בהליכי פשיטת רגל, אינו חייב מכוח הסדר איזון המשאבים החל מכוח חוק יחסי ממון, בהחזר חוב שנוצר על ידי בן זוגו בתקופת הנישואין. לטענת המערערים, הדבר תלוי בנסיבות כל מקרה ואין מקום לקביעה הגורפת שקבע בית המשפט המחוזי. קביעת בית המשפט המחוזי שוללת את היכולת של צד שלישי להתערב באיזון המשאבים שבין בני הזוג, אגב הגירושין, אף אם הדבר נעשה בדרך ובאופן שיש בהם כדי להעשיר שלא כדין את אחד מבני הזוג על חשבון הצד השלישי. במקרה זה, נוכח עמדתה של המשיבה עצמה במסגרת הליך פשיטת הרגל של החייב, על פיה היא זכאית למחצית מהנכסים, היה מקום לחייבה גם במחצית מהחובות. זאת נוכח ההלכה הפסוקה על פיה שיתוף בנכסים טומן בחובו גם שיתוף בחובות שנוצרו בגין הנכסים. עוד נטען כי הייתה לבית משפט קמא הסמכות לדון בתביעת המערערים נגד המשיבה מכוח עילות עשיית עושר ותרמית, שכן לא מדובר בעילות המכוונות נגד הברחת נכסים על ידי החייב אלא בעילות עצמאיות כלפי המשיבה.

6. מנגד טענה המשיבה כי לא נפלה כל טעות בפסק דינו של בית המשפט המחוזי עת קבע כי למערערים לא עומדת כל עילת תביעה מכוח חוק יחסי ממון. צדק בית המשפט

המחוזי בקבעו כי אין לנושה הזכות להיפרע כצד שלישי מכוח חוק יחסי ממון, מבן זוגו של חייב בהליכי פשיטת רגל. ועוד, בענייננו מדובר בחוב אישי מובהק של החייב, ולא בחוב שנוצר לצרכים שוטפים רגילים של משק הבית. בניגוד לטענת המערערים לפיה המשיבה טענה במסגרת הליך פשיטת הרגל של החייב כי היא זכאית למחצית מנכסיו, כל שדרשה במסגרת אותו הליך היה לקבל בחזרה מחצית מהכספים שבני הזוג השקיעו בעסקי החייב. ומכל מקום, תביעת החוב שהגישה, נדחתה במלואה. בית המשפט גם צדק בקבעו כי עילות התרמית ועשיית עושר בתביעה שהוגשה, עניינן למעשה בטענה להברחת נכסים מפני הנושים, טענה אשר אמורה להישמע לפני בית משפט של פשיטת רגל ולהתברר במסגרת הליך פשיטת הרגל. ככל שהיו המערערים מעוניינים לחייב את המשיבה במחצית חובות החייב, היה עליהם להגיש תביעת חוב בענייננו של החייב על מחצית מן החוב בלבד, אך לא כך פעלו המערערים אשר הגישו תביעת החוב בהליך פשיטת הרגל של החייב על מלוא החוב הנטען.

7. על כל זאת הוסיפה המשיבה כי דין התביעה להידחות על הסף גם מחמת התיישנותה. מרוץ ההתיישנות החל לפני למעלה מ-8 שנים, עת פתחו המערערים בהליכי גבייה בלשכת ההוצאה לפועל. בקשת המערערים למתן צו כינוס ולהכרזת החייב פושט רגל, על יסוד השיקים שהוגשו בלשכת ההוצאה לפועל, הוגשה ביום 27.4.2011. אם כן, עילת התביעה הייתה ידועה לפני למעלה מ-8 שנים, כאשר אין חולק כי במשך שנים רבות לא פתחו המערערים בהליכים כלשהם נגד המשיבה לגביית חובם. תביעת המערערים היא גם תביעה חסרת בסיס משפטי, שהוגשה בחוסר תום לב, תוך שימוש לרעה בזכויות דיוניות ובזכות הגישה לערכאות.

דיון והכרעה

8. שאלת שיתופו של בן זוג אחד בחובות בן הזוג האחר היא שאלה סבוכה שהתשובה לה משתנה בין היתר בהתאם להסדר יחסי הממון החל על בני הזוג, בסוג הנכסים בגינם נוצרו החובות, ולמועד "הקרע" בין בני הזוג, אם בכלל אירע ביניהם. הנחת המוצא היא, כי פקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ם-1980 (להלן: הפקודה) מתייחסת לחייב כישות נפרדת ללא תלות בישויות האחרות שבקרבתו. הפקודה אינה מתייחסת לבני זוג כיחידה שניתן להגדירה "חייב". פשיטת רגלו של בן זוג אחד אינה גוררת אחריה את פשיטת רגלו של בן הזוג השני (דוד מינץ "השותפות הנישואית והערבות ההדדית בין בני זוג בפשיטת רגל – עיון מחודש", דין ודברים ט 105, 128-129, 132 (התשע"ו) (להלן: השותפות הנישואית)). ברם, אין משמעות הדבר כי בן זוג של חייב בהליך פשיטת רגל אינו יכול בשום מקרה לחוב בחובות החייב – בן זוגו.

9. כאשר ההסדר הרכושי המסדיר את יחסי הממון בין בני זוג שנישאו זה לזו עובר ליום 1.1.1974 מתבסס על "הלכת השיתוף", שמשמעה שיתוף מלא בנכסי בני הזוג לפי הסכם משתמע ביניהם, הנחת היסוד (הניתנת לסתירה) היא כי בני הזוג שותפים הן בזכויות והן בחובות. זאת כחלק מהתפיסה לפיה שיתוף בין בני הזוג מתקיים לא רק בשעת רוחה, כי אם גם בעת מחסור כלכלי (ראו למשל: ע"א 6557/95 אבנרי נ' אבנרי, פ"ד נא(3) 541, 544-545 (1997); רע"א 8791/00 שלם נ' טווינקו בע"מ, פ"ד סב(1) 165 (2006) (להלן: עניין שלם); ע"א 3352/07 בנק הפועלים בע"מ נ' הורש, פ"ד סג(3) 248, 273 (2009) (להלן: עניין הורש); שלמה לוין ואשר גרוניס פשיטת דגל 301-302 (מהדורה שלישית, 2010)). כפי שציינ בית משפט זה בע"א 1967/90 גיברשטיין נ' גיברשטיין, פ"ד מו(5) 661 (1992):

"ניתן לטעון, כי כל אימת שנהנה אחד מבני הזוג ממעשה ידיו של בן-זוגו, מדוע יהא שותף לרווחים בלבד, ואילו בהפסדים ובהוצאות יישא בן הזוג האחר לבדו? אם מתחלק בן הזוג האחד עם בן הזוג השני במה שזה הרוויח מעסקיו, כיוון שתרם 'למאמץ המשותף' במישור המשפחתי, מדוע לא יתחלק עמו גם בהתחייבויות בהן התחייב השני למען אותו 'מאמץ משותף'?" (שם, עמ' 665).

10. עם זאת, במשך השנים לא ניתנה תשובה אחידה וחד-משמעית באשר לשאלת תחולת חזקת השיתוף כלפי נושים חיצוניים של אחד מבני הזוג (ראו למשל: ע"א 4374/98 עצמון נ' רפ, פ"ד נז(3) 433, 452-453 (2002); ע"א 3002/93 בן-צבי נ' סיטין, פ"ד מט(3) 5, 18, 22 (1995); שחר ליפשיץ השיתוף הזוגי 226 (2016) (להלן: ליפשיץ); וראו סקירה נרחבת של הפסיקה בסוגיה זו: השותפות הנישואית, עמ' 128-132). לשאלה זו ניתן מענה ברור יותר בעניין שלם, במסגרתו הובהר כי "השיתוף בחובות מקים יריבות ישירה בין שני בני הזוג לבין הנושה" (שם, עמ' 196) (הגם כי החזקה בדבר שיתוף בחובות ניתנת לסתירה, כבהלכת השיתוף בזכויות. כך למשל, כחריגים להלכת השיתוף בחובות, נמנו חובות בעלי אופי אישי מובהק; חובות שנוצרו מהוצאות על רכוש נפרד; הוצאות אשר נעשו תוך כדי הפרת נאמנות או כתוצאה מפעילות חריגה של אחד מבני הזוג (שם, עמ' 185)). כמן כן, בעניין שלם נידון בעיקר מועד התגבשותו של השיתוף הן בזכויות והן בחובות, ונקבע כי אין מדובר במועד אחיד. כך, הובהר כי השיתוף בנכסים "משפחתיים" מובהקים, ובכלל זה בעיקר דירת המגורים, מתגבש עם התמלאות תנאי הלכת השיתוף, היינו ניהול אורח חיים תקין ומאמץ משותף. השיתוף ביתר הנכסים, וביניהם נכסים עסקיים שונים, מתגבש עם התרחשות "מועד קריטי" ביחסים בין בני הזוג, כגון מות אחד הצדדים, משבר חמור בין בני הזוג או התרחשות אירוע כלכלי חריג

כמו פשיטת רגל של אחד מהם (ראו גם: עניין הורש, עמ' 287; ע"א 8497/06 לחמן נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ (4.8.2008)).

11. ברם, כאשר הדין החל על בני הזוג הוא בהתאם למשטר חוק יחסי ממון, היינו, כאשר מדובר בבני זוג שנישאו לאחר 1.1.1974, לא ניתן לומר עוד כי קיימת חזקת שיתוף כללית וגורפת בחובות בן הזוג האחר כלפי צד שלישי הנושה באחד מבני הזוג (וראו: ע"א 11120/07 שמחוני נ' בנק הפועלים בע"מ, פסקה כ"ב (28.12.2009); ע"א 7750/10 בן גיא נ' הכשרת היישוב ביטוח בע"מ, פסקה ג' לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) א' רובינשטיין (11.8.2011) (להלן: עניין בן גיא)). חוק יחסי ממון אינו יוצר שיתוף קנייני של בן זוג אחד בנכסי רעהו, כאשר סעיף 4 לחוק אף קובע מפורשות כי "אין בכריתת הנישואין או בקיומם כשלעצמם כדי לפגוע בקנינים של בני הזוג, להקנות לאחד מהם זכויות בנכסי השני או להטיל עליו אחריות לחובות השני" (וראו: עניין יעקובי, עמ' 549).

12. אך גם בכך לא תמו תלאות הדרך. שכן, לכלל על פיו אין בן זוג נושא באחריות לפירעון חובותיו של בן הזוג השני, ישנם חריגים לא מעטים. כך למשל, אין בתחולתו של הסדר איזון המשאבים על פי החוק כדי למנוע יצירת שיתוף בנכס ספציפי מכוח הדין הכללי – דיני החוזים, דיני הקניין, דיני הנאמנות וכיו"ב (עניין יעקובי, עמ' 621; רע"א 8672/00 אבו-רומי נ' אבו-רומי, פ"ד נו(6) 175, 180-183 (2002) (להלן: עניין אבו רומי); ע"א 7687/04 ששון נ' ששון, פ"ד נט(5) 596, 614-615 (2005) (להלן: עניין ששון)). היינו במקרים שהייתה בהם כוונה מיוחדת של בני הזוג לשיתוף קנייני בנכס ספציפי. במקרים כאלו ברור מאליהם כי בכל הנוגע לחובות שנוצרו בעת רכישת הנכס המשותף או הבעלות עליו, החובות ירצו על כתפי שני בני הזוג ביחד ולחוד (השותפות הנישואית, עמ' 129; ליפשיץ, עמ' 233-234; כך גם משתמע מעניין בן גיא, פסקה ג' לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) א' רובינשטיין).

13. אמנם, פסקי הדין שבהם פותחה דוקטרינת השיתוף הספציפי התמקדו בעיקר בדירת מגורים (בע"מ 1398/11 אלמונית נ' אלמונית (26.12.2012) (להלן: בע"מ 1398/11); עניין אבו רומי; עניין ששון; וראו גם: בע"מ 9884/16 פלונית נ' פלוני, פסקה י' (22.2.2017)). אך אין משמעות הדבר כי לא ניתן להוכיח שיתוף ספציפי בנכס מסוג אחר, מכוח הדין הכללי. הן שיתוף בזכויות והן בחובות. השאלה אם הוכחה כוונת שיתוף ספציפית היא שאלה עובדתית הטעונה הוכחה בידי מי שטוען לה, והיא תלויה נסיבות (ראו למשל: בע"מ 4545/09 פלוני נ' פלונית, פסקה 6 (7.1.2010); בע"מ 2948/07 פלונית נ' פלוני, פסקה ו' (18.4.2007); ע"א 8128/06 לוינזון נ' ארנון, פסקה כ"ג

(3.2.2009). היא נבחנת בהתאם לאומד דעתם של בני הזוג, בהתאם להסכמה מפורשת או משתמעת ונסיבות חייהם ביחס לאותו נכס ספציפי (עניין בן גיא, פסקה ט"ו לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) א' רובינשטיין). באופן דומה גם תבחן שאלת השיתוף בחובות בנכס ספציפי. אמנם ברגיל נעשה שימוש באפשרות זו, של הוכחת כוונת שיתוף ספציפית, לצורך הגדלת זכויות של בן הזוג, ולא לצורך הקטנתם, בדרך של שותפות בחובות. אך אין מניעה לעשות כן במקרים המתאימים. למותר לציין כי במהלך חי הנישואין, חזון נפרץ הוא כי רוב רובם של נכסי בני הזוג נרכשים יחדיו ומהווים נכסים משותפים.

14. ויודגש, כי גם על פי סעיף 4 לחוק יחסי ממון, הקובע את הכלל כי אין בעצם כריתת הנישואין כדי לפגוע בקניינם של בני הזוג, אין החוק בא לפגוע באפשרות יצירת קניין משותף על ידי שני בני הזוג. כריתת הנישואין כשלעצמה אינה פוגעת בקניינם הפרטי של בני הזוג, אך פשיטא כי גם בסעיף זה אין כדי לפגוע באפשרות ליצור שיתוף קנייני על ידי השניים בהתבסס על הדין הכללי (ראו גם: א' פרוקצ'יה "יחסי ממון בין בני זוג בפשיטת רגלו של אחד מהם" משפטים ז 266, 298-299 (התשל"ו-התשל"ז)). אכן, כפי שגם ציינתי בעבר (בע"א 3354/16 סבג נ' עו"ד סיגל בנטון הנאמנת לנכסי החייב יצחק סבג (13.12.2018) (להלן: עניין סבג) עליו ביקשו שני הצדדים בענייננו להסתמך), "משטר יחסי הממון בין בני הזוג חל במישור היחסים הפנימיים בין בני הזוג ולא כלפי צדדים שלישיים" (פסקה 15), אולם אין בחוק יחסי ממון כדי לשלול מבני הזוג את האפשרות ליצור חוב משותף, ומכאן לחייב את בן הזוג שאינו פושט הרגל לפרוע את אותו החוב במלואו (שם, פסקה 18).

15. הוא הדין לגבי סעיף 5(א) לחוק יחסי ממון הקובע כי עם פקיעת הנישואין, לכל אחד מבני הזוג עומדת הזכות לאיזון משאבים – היינו, כל אחד מהם זכאי למחצית שווים של כלל נכסיהם תוך קיזוז החובות והזכויות של בני הזוג. זאת, למעט אותם נכסים שהוחרגו מהחלוקה מכוח החוק או מכוח הסכמת הצדדים. ברם, גם סעיף 5(א) לחוק אינו מונע יצירת שיתוף בנכס ספציפי מכוח הדין הכללי (עניין אבו רומי, עמ' 183; עניין ששון, עמ' 615; בע"מ 10734/06 פלוני נ' פלונית, פסקה ה (14.3.2007); בע"מ 1398/11, פסקה 14).

16. לסיכום אפוא, במשטר יחסי ממון לפי החוק, שיתוף כללי של בני הזוג בחובות האישיים של בן זוג אחד – אין. ברם, נושה יכול לעורר טענה של שיתוף בחובות, אם הוכחה כוונת שיתוף ספציפי בנכס מסוים, או כוונה קונקרטית, מפורשת או משתמעת,

לשיתוף בחובות. בכל מקרה אין הנושה יכול לגבות את חובו מבין הזוג השני באופן אוטומטי, אלא עליו לנקוט נגדו הליך נפרד (השותפות הנישואית, עמ' 146).

מהכלל אל הפרט

17. בענייננו, החוב מושא תביעת המערערים, הוא חוב שנוצר כתוצאה מהלוואות שהלוו המערערים לחייב על מנת לממן את הפעילות העסקית שלו. המערערים ביקשו להסתמך על טענות המשיבה בהליך פשיטת הרגל בענייננו של החייב במסגרתו טענה המשיבה עצמה לשיתוף בנכסי החייב. כך הפנו המערערים לבקשה מס' 185 בתיק פש"ר 52455-04-19 במסגרתה ובמסגרת התצהיר שהוגש בבקשה (נספח 2 לכתב התביעה) טענה המשיבה לזכויות בנכסי החייב. המשיבה עצמה טענה בין היתר כי אחד מנכסי החייב (ברחוב ההגנה 36, קריית מוצקין), לגביו רשומות הערות אזהרה לטובת מערער 1, שייך לה. בהחלטה באותה בקשה מיום 2.11.2017 (נספח 9 לכתב התביעה) אף נקבע כי המשיבה בעלת 50% מהזכויות בנכס האמור, מכוח חוק יחסי ממון (יצוין כי באותה החלטה אף קבע בית המשפט כי "החלטה זו אינה נוגעת, ולא צריכה לגעת, בשאלת עדיפות זכות השעבוד של חדר [מערער 1 – ד.מ.] על מלוא הדירה, אפילו ייקבע כי הדירה או מחציתה היא בבעלות גרושת החייב... שאלה זו צריכה וראויה להתברר בהליך אחר, נפרד, אותו אמור לנקוט חדר [מערער 1 – ד.מ.]..." (פסקה 43)).

18. יש ממש אפוא בדברי המערערים כי ככל שהמשיבה טוענת לזכויות במחצית מנכסי החייב, ובכלל זה נכסים שנצברו מפעילות עסקית שביצע, יש מקום לבחון חיובה גם בחובות שהצטברו במסגרת אותה פעילות. אמנם, אין מקום לטענה כללית בדבר שיתוף המשיבה בחובות החייב, אך ישנו מקום לבחון את טענת השיתוף הספציפי בנכסים, אם אכן מתקיימת ואם אכן יש בה כדי להצביע על שיתוף המשיבה בחובות בן זוגה. ברם כאמור, המערערים השתיתו את תביעתם על "חוק יחסי ממון" כאשר העילה שביסוד תביעתם אינה מושתתת על החוק. לכן, אין להתערב בקביעת בית המשפט המחוזי למחוק את העילה כפי שנוסחה בכתב התביעה. יחד עם זאת, בנסיבות העניין, כפי שעולה מהטענות, יתכן והמצב שונה ביחס לעילת השיתוף הספציפי בנכסי החייב. שיתוף זה יכול, כפי שפורט לעיל, לדור יחדיו עם הסדר יחסי ממון הקיים בחוק, ולמצער אינו סותר אותו. אולם, היה על המערערים לנקוב בשם עילת התביעה הנכונה. יצוין כי עיון בכתב התביעה אף מגלה טשטוש בהגדרת העילה. במצב זה, נראה לי נכון יותר בנסיבות המקרה לשקול קיומו של דיון בעילה הנכונה. על כן סבור אני כי יש מקום לאפשר למערערים לעתור לתקן את תביעתם באופן שעילת התביעה המבוססת על יחסי הממון בין הזוג תוגדר באופן מדויק. הכול כמובן מבלי שאנו מביעים עמדה לגופם של דברים.

19. כמו כן, אינני סבור כי היה מקום לקבוע כי דין התביעה להתברר, באשר ליתר העילות שנטענו – עשיית עושר ותרמית – במסגרת הליך פשיטת הרגל. אכן, אם היו המערערים סומכים את טענתם על עילה מכוח הפקודה, למשל אם היה נטען כי מדובר בהענקה פסולה לפי סעיף 96 לפקודה, היה עליהם להגיש בקשה מתאימה במסגרת הליך פשיטת הרגל של החייב. מוכן אני גם להניח כי קיים דמיון מסוים בין טענת המערערים לתרמית ולהתעשרות שלא כדין על ידי המשיבה, לבין עילות מקבילות מכוח הפקודה. אך לא ניתן לחרוץ את דין התביעה אך בשל דמיון זה, מבלי לערוך כל בירור בסוגיות העומדות על הפרק. כל זאת מבלי לפגוע בסמכותו של בית משפט של פשיטת רגל להידרש לסוגיה, לו הייתה מובאת לפניו מלכתחילה; בין היתר בהתחשב בסמכות העניינית הרחבה של בית משפט לפשיטת רגל לדון אף בשאלה הנתונה לסמכותו של בית משפט אחר אם ראה "תועלת או צורך להחליט בה למען השלמות בעשיית צדק או בחלוקת הנכסים במקרה הנדון" (סעיף 178(א) לפקודה; רע"א 4258/17 מגן נ' ענבי, פסקה 9 (29.6.2017); רע"א 2270/19 עו"ד יניב אינסל נ' כונס הנכסים הרשמי, פסקה 12 (24.6.2019); השותפות הנישואית, עמ' 172)).

על כן, אם דעתי תישמע, יבוטל פסק דינו של בית המשפט המחוזי והתיק יוחזר לבירור הסוגיות העומדות על הפרק לגופן בעילה הנזיקית של תרמית והתעשרות שלא כדין ובכלל זה סוגיית ההתיישנות אשר לאור התוצאה אליה הגיע בית המשפט, הוא נמנע מלהכריע בה במסגרת פסק דינו. באשר לעילה המבוססת על יחסי ממון בין בני זוג, הרשות ניתנת למערערים לעתור לתיקון כתב התביעה תוך 30 יום ובית המשפט המחוזי יחליט בבקשה לפי שיקול דעתו וחוכמתו, בהתאם לסדרי הדין בבקשה מעין זו.

בנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

שׁוֹפֵט

השופט נ' הנדל:

אני מסכים.

שׁוֹפֵט

השופט י' אלרון:

אני מסכים.

שופט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ד' מין.

ניתן היום, ז' בשבט התשפ"א (20.1.2021).

שופט

שופט

שופט

מרכז מידע, טל' 077-2703333 *3852 ; אתר אינטרנט, <http://supreme.court.gov.il> 19068390_N06.docx אק